

Történelem a számlák tükrében

Ezúttal egy kiállítás apropóján írunk néhány sort a szakma anno rovatban.

A kiállítás címe: Történelem a számlák tükrében.

Több mint 20 számla és néhány egyéb gazdasági irat segítségével próbáljuk felvázolni a XVIII. századtól a XX. századig Magyarország gazdaság- és társadalomtörténelmének alakulását.

Az első feljegyzések gazdasági folyamatokról Mezopotámiában jelentek meg. Körülbelül Krisztus előtt 3500-ban a sumérok már foglalkoztak az éves kenyér (gabona) és sör mennyiségének elszámolásával, és azt a maguk által fejlesztett ékírással feljegyezték agyagtáblákra. Krisztus előtt 3000-ben Egyiptomban és Babilonban használni kezdték a „tartozik” és „követel” fogalmakat, amire régi papirusztekercseken bukkantak rá régészek. Az ókori görögnél a Krisztus előtti ötödik században már tudunk olyan tisztségviselőről, akinek feladata volt az attikai államszövetség pénztárának zárszámadását elkészíteni.

795-ben Nagy Károly frank király rendeletet adott ki a királyi birtokokról és a birodalmi uradalmakról, melyben előírta az összefoglaló év végi zárlati jelentéskészítést, ami egy jól felépített vagyonkimutatás volt. Az első kereskedői okirat a Hanza városok szövetségének központjából, Lübeckből származik, ahol egy posztókereskedő 1180-ban egy pergamentekercsre 160 gazdasági eseményt rögzített le egyszerű formában.

MORGENTHALER JÁNOS

polg: lámpa- és pléhmunka-készítő

Sebestyén utca

PESTEN

Észüst emléke
Pénz

Sebestyén utca

Joh: Morgenthaler

bürger! Lampen & Blechwaaren Erzeuger

— in —

PESTH.

Angenehm
 Aus d. k. Hofschloß Hofrath & Trifonath.
 für Production Lamp reparirt - 5.
 100 ein großer glas - - 1
 100 ein Blech - - - 6

Erubus, Saltit.
 am 8. Jan 50 Morgenthaler

7/62

A számla olyan bizonylat, amelyet áru értékesítésekor vagy szolgáltatás teljesítésekor állítanak ki. 1426 óta tudunk áruszámlákról, amit az áru értékesítésekor állítottak ki. Ezek az ekkor Európa gazdasági központjának is nevezhető itáliai városállamokban jelentek meg először.

Ercsi *Martins* 11re 1865

DIEBÁLLA GYÖRGY

A SZENT HÁROMSÁGHOZ CIMZETT GYÓGYSZERTÁRÁBÓL

T. b. Piri Bernő Asszony
következő gyógyszerek szolgáltattak ki *megrendelésére*

Év	Hónap	Nap	Áru	Mennyiség	Ár	Összesen
1864	Szeptember	26	Labdacsok	1	16	
	Október	11	Vegyi léc		86	
	"	17	stb		78	
	"	21	stb		78	
	November	17	stb		29	
	"	19	Lattwerth	1	68	
	Január	17	Pulver und Pöndelink	1	29	
	"	21	Labdacsok		90	
	December	20	stb	1	61	
1865	Január	12	stb	1	28	
	"	30	kenőcs		95	
	Február	28	filles	1	26	
			<i>Összesen</i>	12	84	

5 kr.
Ercsi 11/3 stb. Diebálla

Magyarországon a számlák fénykora 1867 után volt. Korábban is találkoztunk számlákkal, de a XVI-XVII. századokban igen ritkán. Ennek oka, hogy az ország gazdaságilag rendkívüli mértékben hanyatlott, hiszen 1526, majd 1541 után az ország két birodalom (Habsburg és török) kifosztását szenvedte el. A gazdaság hanyatlott, sok helyen árucseré folyt, nem pénzért való vásárlás. Az újabb kutatások azt mutatják, hogy a lakosság száma nem csökken drasztikusan, inkább stagnál. Az 1715. és az 1720. évi összeírások szerint a XVIII. század elején 3,8-4 millió lehetett a lakosság száma. Ez még minimális növekedést is mutat, hiszen a XVI. század elején 3,3 millióra, a XVII. század elején 3,5-3,7 millióra taksálhatjuk ezt. A szakadatlan háborúk következtében megfogyatkozó magyarság a honkereső délszláv és román lakossággal szemben kisebbségbe került. Míg a XV. század végén a Magyar Királyság lakosságának 75-80%-a magyar volt, az 1720. évi országos összeírás alapján a népességnek már csak 45-50%-a maradt magyar. Ez is jelentős kihatással volt a gazdasági életre.

NY. BECK & SZEGED.

DÍSZTEMETKEZÉSI INTÉZET

ÉS

SÍRKÓ RAKTÁR SZEGEDEN.

SZÁMLA

Vénai

Wagner Gyula

igazgató

helyén

születendő a hiálított helyén.

	Ára	Összeg ár
Egy díszes koporsó felirattal 68 ft. bürkolat koporsó 10 ft.		78. -
• töltött kőzet 5 ft. cripó 80 K. 3 papírfővel 150 3 gyertya 90 K.		8. 20
• finom atlasz nemfedél városi garda fedőrással lepaté		36. -
200 gyertya 10 ft. w. de kibontás 2 ft.		13. -
2 díszes felrakatásos 8 lámpa igen garda		18. -
egy gyertya 3.50, díszes kőzet Roci 4 díszes fővel 25 ft.		28. 50
gala baka 4 ft. 2 díszes fővel 14,40,		18. 40
1 rendes gyertya 6 ft.		15. -
Összesen		215. 10
levegős		15. 10
Összesen		200. -
után rendelt 100 darab gyertya		5. -
Összesen 205 ft.		205. ft.

Után rendelt 100 darab gyertya
 Összesen 205 ft.
 az által kifizetett elismerés a nyugdíj
 díjjal. Gárgyán Márton

FIZETENDŐ és PERELENDŐ BUDAPESTEN.

LEHÁNYTÁS/IMP. 1890/191

KORONA-ÉRTÉK

EGYSÉGÁR

ÖSSZEG

2 db Tüll Szőr

14 -

28 -

1 ⁵⁰/_m Damass

6.50

9.25

37.25

2 ablak Függöny* 1 db díjela
ágylerelő

211.41

Engedmény

11.41

200 -

2 ablak Függöny

190.16

5 mtr ¹/₂ Peluche

7.50

37.50

Összesen

K

464.91

Engedmény

23.20

KIFIZETTETETT

K

441.70

1906 NOV. 20.

Haas Fülöp és fiai Reinhardt

22k 08/

Magy. kir. postatakarékpénztári cseque-számla 9962. szám

A világhírű édesnemes CSEMEGE PAPRIKA termelője. Alapított 1870.

Csak oly fizetéseket ismerek el, amelyek közvetlen címemre, vagy utalványom ellenében történnek.

Törvényileg védve. Telefonszám: 26-54.
M. kir. postatakarékpénziári cheque-száma 21477.

SZÁMLA

Szeged, 1934. szept. 6.
Tisza Lajos körút 51.

Tek.

Varga János nr.

Bodry nr.

Jászberény

által hozzám intézett b. rendelésről van szerencsém alanti számlával szolgálni, melynek összegét 33 P - fillért hozzám beküldeni szíveskedjék.

Küldtem ma b. számlájára és veszélyére *napján*

Súly	Jel: Cs. G. Fizetendő és perlendő Szegeden	Ár	Aranypengő	fillér
5 ly édes nemes (v)		3.-	15	-
5 ly " " (csuka lib)		3.60	18	-
			33	-
		39/0	1	-
			32	-
			20	-
			31.80	-

Fizetendő azonnal a számla vételénél, de legkésőbb

a számla keltétől számított 30 napon belül.

Késedelem esetén, a fizetés napján érkező

levé árátombózat a m. kir. Curia

5455/1923. döntvénye alapján megtérítendő.

Szíves pártfogását és nagybecsű bizalmát kérem továbbra is, állandóan a legjobban fogom szolgálni Szépen kérem másoknak is ajánlani.

Kiváló tisztelettel

CSONKA GERGELY

Bartos, Szeged 1096-34.

Felszámolást az árú megérkezésétől számított 3 napon belül fogadok el.

A XVIII. század végén, a XIX. század elején bekövetkező, a nyugat-európaitól jóval mérsékeltebb gazdasági fejlődés már látszik abban is, hogy egyre több számlával találkozunk. Az éppen idén 150 éve létrejött kiegyezés aztán soha nem látott fejlődést hozott a gazdaságban, amit tükröznek a számlák. Még a két világháború közti időkben is, a megmaradt országrészben a számlák nem gazdasági hanyatlást mutatnak. Ám az 1950-es évektől nyoma sincs annak a számla kultúrának, ami 1867 után kialakult.

Bemutatva 1963. December

004112503030

FŐVÁROSI
KÖZÜZEMI DÍJBESZEDŐ

Gyórfi Mihály

3. Szentendrei ut 125.3.9.

SZÁMLA

1 398329

A számla bemutatásának vagy az értesítő átadásának

Ideje: 196 _____ Igazolása: _____

A számla összegét felvettem: 196 _____

_____ pénzbeszedő.

Feljegyzés: _____

A betűjelzések és keresztszámok
a gépi ellenőrzés jelei.

FKD 04/b - Közföldügyi Nyomda

A leolvasás Időpontja	A fogyasztásmérő		Fogyasztott mennyiség kW-h	Gépjel	Symb.	Kulcs- szám	A fogyasztott mennyiség és az állandó díjak értéke	Gépjel	Fizetendő összeg összesen
	utolsó állása	előző állása							
63 10 21 63 10 21	37.80 98.14	37.11 97.79	69 35	1 5		1 30 36	83.01 25.55 14.76	2 6 III	123.32

VÁLLALAT ÉLELMISZER MEGRENDELÉSEIT HÁZHOZ SZÁLLÍTTAI
200,— Ft VÁSÁRLÁSI ÉRTÉK FELEIT A SZÁLLÍTÁS DIJMENTESI

TELEFON: 180-000

398329

A számlák és az egyéb gazdasági iratok fontos források. Kellő mennyiségű forrás tanulmányozásával megismerhetők egy-egy korszak gyártott termékei, ezek árai, az adott cégek tevékenységi köre, a megrendelők köre, a cégek telephelyei, szakmai, gazdasági kiállításokon való szereplésük, elismerésük. A számlákon a képi ábrázolások között láthatunk korabeli jeleneteket, gyárak, üzemek, üzletek –sokszor inkább idealizált- képeit, különféle árusított termékeket, illetve díszítő, keretező, elválasztó célú mintázatokat, és persze különféle betűtípusokkal szerkesztett megoldásokat is, melyek egy-egy korszakra is természetesen jellemzőek. Ezeken különleges, dokumentatív értékű régi iratokon a „mindent a vevőért” gondolatíságot érzékelhetjük. Pozitív kifejezések, figyelemfelkeltő rigmusok, udvariassági formulák különféle változataival találkozhatunk.